

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

«13» декабрь 2022г.

с. Тюлячи

№ 268

Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының 2021 елның 30 декабрдәге 336 номерлы карары белән расланган «2021-2024 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасына үзгәрешләр керту турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2006 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Мәдәният турында» 1998 елның 3 июлендәге 1705 номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. «2021-2024 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасы атамасын түбәндәге редакциядә бөян итергә: «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасы».

2. Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының 2021 елның 30 декабрдәге 336 номерлы карары белән расланган «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасына кушымта нигезендә үзгәрешләр кертергә.

3. Әлеге карар гамәлдәге законнар нигезендә үз көченә керә.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты Житәкчесенң социаль мәсьәләләр буенча урынбасары Д.С. Гыйниятуллинга йөкләргә.

Житәкче вазыйфаларын башкаручы

Ф.С. Вәлеев

Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
Башкарма комитетының
«В» 12 2022 № 268
карарына кушымта

**«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы
мәдәниятен үстерү» муниципаль программасы**

Программа паспорты

Программаның исеме	«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасы (алга таба - Программа)
Программаны эшләү өчен хокукый нигез	1993 елның 25 декабрендәге Россия Федерациясе Конституциясе, 2008 елның 30 декабрендәге үзгәрешләр белән; - «Мәдәният турында Россия Федерациясе законнары нигезләре» 1992 елның 9 октябрендәге 3612-1 номерлы, «Китапханә эше турында», «Мәгариф турында» Россия Федерациясе Законы; - 1992 елның 6 ноябрендәге Татарстан Республикасы Конституциясе; - «Мәдәният турында», «Китапханә эше турында», «Халык һәм сәнгать һөнәрләре турында», «Милли-мәдәни автономияләр турында» 1998 елның 3 июлендәге 1705 номерлы Татарстан Республикасы законнары (2013 елның 9 декабренә үзгәрешләр белән) - «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, мәдәният өлкәсендә норматив-хокукый актлар нигезендә эшләнган һәм Теләче муниципаль районының мәдәни потенциалын саклауга, район халкының мәдәни тормышта катнашу мөмкинлеген алга таба үстерү өчен шартлар тудыруга юнәлдерелгән.
Программаны эшләүче	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге (алга таба-Мәдәният бүлеге)
Программаның заказ бирүчесе	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны башкаручылар	Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге, Теләче муниципаль районы мәдәният учреждениеләре
Программаның максаты	1. Мәдәни үзенчәлекне саклау һәм һәр шәхеснең мәдәни һәм рухи потенциалын үстерү һәм тормышка ашыру өчен шартлар тудыру. 2. Мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлелеген күтәрү өчен шартлар тудыру, мәдәният учреждениеләре эшен модернизацияләү. 3. Һәр шәхеснең мәдәни һәм рухи потенциалын гамәлгә ашыру мөмкинлеген тәмин итү. 4. Тармакны мәгълүматлаштыру. 5. Сәнгать белеме системасын модернизацияләү һәм мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә кадрлар әзерләү. 6. Татарстан Республикасында Теләче муниципаль районының уңай мәдәни образын булдыру.

	<p>7. Теләче муниципаль районы мәдәният тармагын үстерү, районның социаль-икътисадый үсешенә перспектив бурычларын хәл итүдә мәдәниятнең ролен күтәрү, Теләче муниципаль районы халкын тәрбияләүдә, агартуда мәдәниятнең ролен көчәйтү һәм аның ялын тәмин итү өчен шартлар тудыру.</p> <p>8. Мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын арттыру.</p> <p>9. Гражданныр, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә архив эше белән идарә итү</p>
Программаның төп бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - халыкта милли горурлык, гражданлык һәм патриотизм хисен тәрбияләүгә юнәлтелгән мәдәният һәм сәнгать чаралары нигезендә әхлакый һәм рухи кыйммәтләр формалаштыру; - мәдәният һәм сәнгать учреждениеләренә матди-техник базасын, аларның техник жиһазланышын, ныгыту, яшь талантларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү; - музей фондын саклау, тулыландыру, өйрәнү һәм экспонацияләү; - китапханәләргә мәгълүматлаштыру, китапханә эшен алга таба үстерү; - клуб формирваниеләренә, үзешчән коллективларның сыйфатлы үсешен (башкару осталыгын) тәмин итү; - муниципаль район архивы һәм башка архив документларын саклау, исәпкә алу, комплектау һәм алардан файдалануны тәмин итү
Программаны тормышка ашыру сроклары	2021-2025 еллар
Ярдәмче Программалар исемлеге	<ol style="list-style-type: none"> 1. «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында музей эшен үстерү» ярдәмче программасы 2. «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы 3. «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәни-ял эшчәнлеген үстерү» ярдәмче программасы 4. «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсендә чаралар үткөрү» ярдәмче программасы 5. «2021-2025 елларга Теләче муниципаль районында архив эшен үстерү» ярдәмче программасы
Программаны финанслау күләмнәре	<p>Программаны финанслауга 2021-2025 елларда 357073,87 мең сум каралган, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел – 61620,67 мең сум. 2022 ел – 67902,00 мең сум. 2023 ел – 75490,40 мең сум. 2024 ел – 75879,70 мең сум. 2025 ел – 76181,10 мең сум.</p> <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2025 елларда республика бюджеты акчалары исәбеннән 11805,50 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел – 114,10 мең сум 2022 ел – 11691,40 мең сум. 2023 ел – 0,00 мең сум. 2024 ел – 0,00 мең сум.</p>

	<p>2025 ел – 0,00 мең сум.</p> <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2025 елларда Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 357073,87 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел – 61620,67 мең сум.</p> <p>2022 ел – 67902,00 мең сум.</p> <p>2023 ел – 75490,40 мең сум.</p> <p>2024 ел – 75879,70 мең сум.</p> <p>2025 ел – 76181,10 мең сум.</p> <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2025 елларда Федераль бюджет акчалары исәбеннән 0,00 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел – 0,00 мең сум</p> <p>2022 ел – 0,00 мең сум</p> <p>2023 ел – 0,00 мең сум</p> <p>2024 ел – 0,00 мең сум.</p> <p>2025 ел – 0,00 мең сум.</p> <p>Программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк</p>
Программаны тормышка ашыруны контрольдә тоту һәм идарә итү системасы	Программаны тормышка ашыру белән ағымдагы идарәне Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге гамәлгә ашыра
Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре һәм социаль-икътисадый нәтижелелек күрсәткечләре	<ul style="list-style-type: none"> - мәдәният өлкәсендә хезмәт күрсәтү сыйфатын яхшырту, аларның заманча таләпләргә һәм Теләче муниципаль районында яшәүче һәр кешенең ихтияжларына туры килү-килмәве; - мәдәни-ял итү чараларына килүчеләр санын арттыру; - китапханәләргә килүчеләр санын арттыру; - һәвәскәрләр берләшмәләре эшендә катнашучы халыкның өлешен арттыру; - муниципаль учреждениеләр, эшмәкәрлек һәм башка төр эшчәнлектән кергән акча күләмен арттыру

I. Программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблемага характеристика

Хәзерге дөньяда мәдәният кеше тормышының мөһим состав өлеше сыйфатында һәм прогрессның төп факторларының берсе буларак торган саен күбрәк чыгыш ясыя. Аның мөһим шарты булып барлык эгзаларының һәрьяклы һәм гармонияле үсеше нигезендә жәмгыятьнең рухи потенциалын даими үстерүне тәмин итү һәм аларның ижади мөмкинлекләрен тулы ачу тора. Гуманитар кыйммәтләр нигезендә бөтен жәмгыятьнең рухи һәм мәдәни дәрәжәсен күтәрү, әгәр бер-берсен тулыландыра торган мәдәни сәясәтнең төп элементлары, аларның нәтижеләренең үзара тәэсирендә кабул ителә торган төп элементлары халыкның мәдәнияткә үтеп керүе һәм мәдәни тормышта катнашуы булса, мөмкин була. Мәдәни уңайлыкларны мөмкин кадәр күбрәк тәмин итү, мәдәният өлкәсендә хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлелеген арттыру районның мәдәни сәясәте бурычларының берсе.

Район мәдәният учреждениеләре эшчәнлеге соңгы елларда мәдәни эшчәнлекнен социаль нәтижелелеген арттыруга, халык өчен мәдәни хезмәтләрнен үтемлелеген арттыруга юнәлдерелгән.

Авыл мәдәниятен саклау һәрвакыт дәүләт мәдәни сәясәтенең өстенлекле юнәлешләренең берсе булды, бу тармакның күп кенә норматив һәм программа документларында чагылыш тапты. Россия Федерациясе Мәдәният министрлыгы каршындагы Мәдәният буенча Координация советы карары белән (2010 елның 17 сентябрендә) Россия Федерациясе субъектларының башкарма хакимияте органнарына авыл мәдәниятен үстерүгә юнәлдерелгән төбәк максатчан программаларын эшләү һәм раслау йөкләнде.

Россия Федерациясе Хөкүмәте Рәисе В. В. Путинның күрсәтмәләре исемлегенә 2 пункты белән 2011 елның 15 ноябрәндә Авыл интеллигенциясе форумы эшендә 2011 елның 22 ноябрәндә кабул ителгән ВП-П12-8267 номерлы Россия Мәдәният министрлыгы Россия Федерациясе субъектлары белән берлектә «Россия мәдәниятен» эшләп торган дәүләт программасы кысаларында авылның заманча инфраструктурасын үстерү, мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын модернизацияләү, китапханәләргә Интернет аша керү белән тәэмин итү буенча чараларны күздә тотарга йөкләнде.

Гамәлдәге социаль инфраструктураны модернизацияләү һәм үстерү зарурлыгы, халыкның ихтияжларын тулысынча канәгатьләндерү критерийларынан чыгып, авылның мәдәни потенциалын саклап калу һәм арттыру кирәккә 2020 елга кадәр чорга Россия Федерациясенең озак сроклы социаль-иқтисади үсеш концепциясе, 2020 елга кадәр чорга Россия Федерациясе Авыл территорияләрен тотрыклы үстерү концепциясе белән билгеләнә.

Кече шәһәрләрдә музейлар, театрлар, китапханәләр, иҗат клублары эшчәнлегенә аерым игътибар бирергә, шулай ук кече шәһәрләрдә мәдәниятне үстерү буенча дәүләт программасы проектын эшләү зарурлыгына Россия Федерациясе Президенты В.В. Путин үзенең "Гаделлеккә ирешү. Россия өчен социаль сәясәт" дигән авторлык мәкаләсендә басым ясады. Россия Федерациясе Мәдәният министрлыгы каршындагы Мәдәният буенча Координация советының 2012 елның 4 апрелдә 2.2 пункты белән Россия Федерациясе субъектларының башкарма хакимияте органнарына 2012 елның 1 июненә кадәр кече шәһәрләр мәдәниятен үстерү Концепциясе проектына тәкъдимнәр жибәру йөкләнде.

Мәдәният бүлегенә бурычы-мәдәнияткә ярдәм итү һәм аны үстерү генә түгел, ә безнең районда аның тарихи дәвамында барлыкка килгән мирасны, мәдәни потенциалны саклап калу да.

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлегенә тарафыннан иң яхшы традицияләргә саклап калу һәм үстерүгә юнәлтелгән чаралар уздырыла, шуның нәтижәсендә районның мәдәни тормышы якты һәм бай.

Шуның белән бергә, район мәдәниятен үстерүдә жидди проблемалар бар. Мәсәлән, мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасы, инструментлар, заманча техник чаралар белән тәэмин ителеш аеруча игътибарга мохтаж. Авыл мәдәният йортлары һәм авыл клублары капитал ремонт, реконструкция, жиһазландыруга, шулай ук авыл халкы өчен мәдәни-массакуләм чаралар оештыруга һәм үткәругә даими ярдәм таләп итә. Мәдәният учреждениеләренең тулы көченә эшләве өчен түгәрәкләр һәм клублар, сәхнә киёмнәре, концерт костюмнары буенча эшләү өчен уңайлы шартлар тудыру, сакчылык-янгын сигнализациясе системаларын урнаштыру буенча эшләр башкару һ. б. кирәк.

Программа финанс ярдәмен һәм мәдәният учреждениеләре эшенә тотрыклылыгын гарантияләүче чаралар системасын күздә тоту. Шулай итеп, программа мәдәни үсешнең төп бурычларын хәл итү максатында тармакны эзлекле яңартуға юнәлдерелгә тиеш.

Яңа мәгълүмати технологияләр нигезендә муниципаль китапханәләрнең мәгълүмат базасын үстерү, кулланучыларга уңайлы хезмәт күрсәтү өчен шартлар тудыру зарурлыгы туды.

Коллективларның гастрольләрдә йөрүләрен оештыру, башкаладан читтә узучы төрле фестивальләрдә һәм конкурсларда катнашу өчен финанс мөмкинлекләре юк.

Авыл мәдәният йортлары һәм авыл клублары капитал ремонт, реконструкция, жиһазландыруга даими ярдәм таләп итә. Шулай ук район халкы өчен мәдәни-массакуләм чаралар оештыру һәм уздыру да күздә тотыла.

Программа финанс ярдәмен һәм мәдәният учреждениеләре эшенең тотрыклылыгын гарантияләүче чаралар системасын күздә тотта.

Шулай итеп, программа мәдәни үсешнең төп бурычларын хәл итү максатында тармакны эзлекле яңартуга юнәлдерелгә тиеш.

II. Программаның төп максатлары һәм бурычлары, аны гамәлгә ашыру срокларын, шулай ук аны үтәү барышын чагылдыручы максатчан индикаторлар һәм күрсәткечләр исемлегә

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» озаксроклы муниципаль программаның максаты «2014-2022 елларга Татарстан Республикасы мәдәниятен үстерү» Татарстан Республикасы Дәүләт программасы өстенлекләренә нигезләнгән

«2021-2025 елларга Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» озаксроклы муниципаль программасының стратегик максатлары белән районның социаль-икътисадый үсеше максатларында мәдәният һәм сәнгать өлкәсен тотрыклы үстерү өчен кирәкле шартлар тудыру белән беррәттән:

- иҗат өчен уңай шартлар тудыру, мәдәният өлкәсендә интеллектуаль һәм иҗади эшчәнлекне яклау;

- заманча мәдәният һәм сәнгатьнең барлык төрләрен һәм жанрларын үстерүгә ярдәм итү;

- мәдәни кыйммәтләрдән файдалану мөмкинлегә алу өчен төрле милләт халкы һәм төрле

социаль төркемнәр вәкилләре өчен тигез мөмкинлекләр тәмин итү;

- мәдәният һәм халык иҗатын үстерү өчен төп шарт булып торган бюджет финанславы булган муниципаль учреждениеләр буларак мәдәният учреждениеләрен саклап калу;

- халык декоратив-гамәли иҗатына, халык һөнәрчелегенә һәм һөнәрләренә ярдәм итү һәм аны үстерү;

- дәүләт социаль стандартлары кысаларында халыкның мәдәни хезмәтләргә булган ихтыяжын канәгатьләндерү;

- мәдәният учреждениеләренә матди-техник базасын ныгыту;

- гражданнар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә архив эше белән идарә итү.

Әлегә максатларга ирешү өчен системалы характердагы кайбер мәсьәләләренә хәл итәргә кирәк:

- мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләренә сыйфатын һәм төрлелеген арттыру өчен шартлар тудыру, мәдәният учреждениеләре эшен модернизацияләү;

- Теләче муниципаль районының барлык гражданнары өчен мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә мәдәни байлыкларга тигез хокукны һәм иҗади потенциалны тормышка ашыру мөмкинлекләрен тәмин итү;

- матди-техник базаны ныгыту;

- музей предметларын саклауның матди-техник базасын яхшырту юлы белән, фонд саклагычларны һәм аларның жиһазларын модернизацияләү юлы белән музей мирасынын сакланышын тәмин итү;

- балаларны һәм яшьләренә театр һәм музыка сәнгатенә, музей-күргәзмә проектларына җәлеп итүгә дәүләт ярдәме күрсәтү;

- мәдәният учреждениеләренә гаилә белән бару рәвешләрен үстерү;

- театр спектакльләрен, концерт программаларын һәм музей-күргәзмә экспозицияләрен сәнгатьчә бизәү өчен заманча техник (шул исәптән мультимедиа) чараларны актив кертү;
- китапханә фондларының актуальлеген һәм сакланышын тәмин итү;
- халыкка китапханә-мәгълүмати хезмәт күрсәтүнең дистанцион һәм башка стационар булмаган формаларын үстерү;
- мәдәни-ял итү эшчәнлегенә өлкәсендә халык өчен хезмәт күрсәтү күләмнәрен һәм төрләрен киңәйтү;
- заманча таләпләргә җавап бирә торган мәдәният учреждениеләре төзелеше;
- Татарстан Республикасында халык сәнгать кәсепләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү, үсеп килүче буында милли тарихка, традицион халык мәдәниятенә хөрмәт тәрбияләү;
- Архив фонды һәм башка архив документларын саклау, исәпкә алу, комплектлау һәм куллануны тәмин итү.

«Музей эшен үстерү» ярдәмче программасы Теләче муниципаль районының музей фондын саклауга, өйрәнү һәм популярлаштыруга, шулай ук җәмгыять үсешенә мөһим ресурсы буларак, аларга социаль-мәдәни функцияләргә җавап бирә ашыру өчен уңайлы шартлар тудыру максатыннан, Туган якны өйрәнү музей комплекслы үстерүгә юнәлдерелгән.

«Китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы гражданнарга үзенең конституциячел хокукларын тормышка ашыруны тәмин итә ала торган Китапханә хезмәте системасын үстерүгә, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклауга юнәлдерелгән.

«Мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү» Ярдемче программасы мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләргә үстерү һәм халык иҗатына ярдәм итү өчен уңайлы шартлар булдыруга, мәдәният учреждениеләренә матди-техник торышын норматив куркынычсызлык таләпләренә, санитар һәм янгынга каршы нормативларга туры китерү өчен чаралар комплексын булдыруга юнәлдерелгән.

«Мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру» Ярдемче программасы Теләче муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар булдыруга, район күләмендә чаралар оештыруга һәм үткәругә, Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсен төбәкара, Бөтенроссия һәм халыкара чараларда тәкъдим итүгә юнәлдерелгән.

«Архив эшен үстерү» ярдәмче программасы Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы башкарма комитеты архив бүлегенә эшчәнлегенә стратегик максатына ирешүгә юнәлдерелгән (Татарстан Республикасы Архив фонды документларын һәм гражданнар, җәмгыять, дәүләт мәнфәгатьләрендә башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм куллануны тәмин итү).

Санлы күрсәткечләр һәм индикаторлар:

- төрле типтагы мәдәният учреждениеләренә йөрү санын арту;
- кулланучылар саны арту, шул исәптән махсус категория кулланучылар;
- театраль постановкалар санын һәм концерт программаларын, музей-күргәзмә акцияләрен һәм экспозицияләрен, башка мәдәни программаларны һәм чараларны арттыру;
- халыкны музей хезмәтләре белән тәмин итү (экскурсияләр, лекцияләр, күргәзмәләр, проектлар һ. б.);
- реставрацияләүгә мохтаж булган фондларның гомуми санына карата реставрацияләнган предметларның чагыштырма авырлыгы;
- ачык китапханәләрен китапханә фондларының яңартылу күрсәткечен арттыру;
- мәдәният өлкәсендә инновацион проектлар санының артуы;
- төбәкара һәм халыкара мәдәни акцияләр, иҗтимагый эһәмиятле чаралар саны арту;
- ел саен үткәрелә торган республика һөнәри осталык конкурсларында катнашучы тармак белгечләре санын арттыру;
- программаны тормышка ашыру мониторингы максаты белән үткәрелә торган социологик сораштырулар һәм тикшеренүләр санын арттыру;

- төрле дәрәжәдәге конкурсларда призы урыннар саны;
- муниципаль архив биналарының архив документларын даими саклауны тәэмин итә торган норматив шартларга туры килү дәрәжәсен күтәрү.

Программаны үтәү нәтижелелеге күрсәткечләре:

- премьер театры спектакльләренә, яңа музыкаль программаларның, музей-күргәзмә экспозицияләренә, башка яңа ижади проектларның гомуми чаралар санына нисбәтә;
- халыкның аерым категорияләреннән файдаланучыларның мәдәният учреждениеләреннән файдаланучыларның гомуми санына нисбәтә;
- мәдәният, сәнгать учреждениеләре үткәрә торган мәдәни-массакуләм һәм мәдәни-ял чараларында катнашучылар санының республика халыкның гомуми санына нисбәтә;
- программа чаралары белән колачланган мәдәни мирас объектлары санының Татарстан Республикасының мәдәни мирас объектларының гомуми санына нисбәтә;
- аттестация, яңадан әзерләү һәм квалификация күтәрүне узган белгечләренә тармак белгечләренә гомуми санына нисбәтә;
- тармакның 35 яшькә кадәрге белгечләре, учреждениеләр житәкчеләре һәм житәкче кадрлар резервының 45 яшькә кадәрге белгечләренә гомуми санына карата нисбәтә;
- билгеләнгән срокта архив тарафыннан башкарылган соратулар өлеше, бер ел эчендә кәргән соратуларның гомуми күләмендә процентларда.

Программаны тормышка ашыру сроклары

Программаны гамәлгә ашыру срогы: 2021-2025 еллар.

Контроль этаплар булып еллык хисаплар тора, халыкның ихтияжларын һәм мәнфәгатьләрен фәнни нигезләнгән тикшеренүләр нәтижеләре һәм арадаш күрсәткечләр мониторингы гамәлгә ашырыла.

III. Программаны ресурслар белән тәэмин итүне нигезләү

Программаны тормышка ашыруны финанс ягыннан тәэмин итү жирле бюджет акчалары хисабына гамәлгә ашырыла. Жирле бюджет акчалары белән беррәттән программаны финанслауга республика бюджетыннан акча жәлеп итү, дәүләт программаларында катнашу юлы белән мәдәният учреждениеләрен капитал ремонтлау һәм төзү, автоматлаштырылган архив технологияләре булдыру һәм архив документлары нигезендә гражданны һәм оешмаларны мәгълүмат белән тәэмин итү күздә тотыла.

Муниципаль программаны гамәлгә ашыру өчен жирле бюджет чыгымнарына еллык төзәтмәләр кергү тәртибе Чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Татарстан Республикасы Теләче районы бюджеты проекты төзү тәртибе белән билгеләнә.

Программаны финанс белән тәэмин итү үзенчәлекләре булып тора:

1. Устав эшчәнлегә кысаларында мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган хезмәтләренә күләм һәм төрләрен арттыру хисабына программа чараларын тормышка ашыруга юнәлдерелгән бюджеттан тыш акчалар өлешен арттыру.

2. Дәүләт учреждениеләренә хокукый хәлен камилләштерүнең яңа шартларында гамәлдәге хокукый актларда каралган нормалар нигезендә бюджет ассигнованиеләреннән файдалану («Дәүләт (муниципаль) учреждениеләренә хокукый хәлен камилләштерү белән бәйлә рәвештә Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кергү турында» 2010 елның 8 маендагы 83-ФЗ номерлы Федераль закон).

3. Ижади эшчәнлеккә, фәнни һәм мәгариф эшчәнлегенә адреслы ярдәмнең төрле рәвешләрен, мәдәният учреждениеләренә килүчеләр белән эшләүнең яңа төрләрен һәм технологияләрен булдыруга юнәлдерелгән инновацион проектларны куллану.

Программаны тормышка ашыруны ресурслар белән тәэмин итү

№	Ярдәмче программаның аталышы	Финанслау чыганагы	2021 ел (фараз)	2022 ел (фараз)	2023 ел (фараз)	2024 ел (фараз)	2025 ел (фараз)
1.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында музей эшен үстерү»	Жирле бюджет	1040,15	1008,63	1125,50	1154,60	1158,20
2.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында китапханә эшен үстерү»	Жирле бюджет Федераль бюджет	15434,77 0,00	17368,19 0,00	19456,90 0,00	19428,20 0,00	19538,90 0,00
3.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү»	Жирле бюджет Республика бюджеты	44301,13 114,10	37146,58 11691,40	54054,20 0,00	54437,70 0,00	54602,80 0,00
4.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсендә чаралар үткөрү»	Жирле бюджет	128,91	235,00	295,00	295,00	295,00
5.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында архив эшен үстерү»	Жирле бюджет	601,61	452,20	558,80	564,20	586,20
	БАРЛЫГЫ:		61620,67	67902,00	75490,40	75879,70	76181,10

IV. Программаны тормышка ашыру механизмы, үз эченә муниципаль программа белән идарә итү механизмын һәм заказчыларның үзара хезмәттәшлеге механизмын ала

Программа житәкчесе-Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният һәм архив бүлеге начальниклары, алар аны тормышка ашыру өчен шәхси җаваплылык, ахыргы нәтижеләр, программаны тормышка ашыру өчен бүлөп бирелгән финанс чараларын максатчан һәм нәтижелә файдалану, шулай ук Программаны тормышка ашыру белән идарә итү рәвешләрен һәм методларын билгели.

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты, дәүләт заказчысы - координаторы буларак, программаның үтәлеше барышында:

- жирле, республика бюджеты һәм бюджеттан тыш чыганақлардан анализ һәм рациональ файдалануны тәмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә Программаны үтәү өчен кирәкле норматив хокукий актлар эшли;

- Программаны тормышка ашыруның барышы турында квартал саен хисаплар әзерли һәм хисап чорыннан соң килүче 25 числога кадәр Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының икътисад бүлеге адресына жиберә;

- Программаны тормышка ашыруның барышы турында еллык хисаплар әзерли һәм аларны Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының икътисад бүлеге адресына һәм хисап чорыннан соң килүче елның 1 мартына кадәр жиберә.

Программаны тормышка ашыра башлаганчы, Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге һәм архив бүлеге:

- Программаны тормышка ашыру белән идарә итү турында нигезләмә раслый һәм Программаны тормышка ашыруның оештыру-финанс планын формалаштыра;

- Программа чараларына төзәтмәләр кертү һәм Программаны гамәлгә ашыру барышында аларны ресурслар белән тәмин итү механизмнарын билгели;

- максатчан индикаторларның әһәмияте, программаны гамәлгә ашыру күрсәткечләре, аның үтәлешен мониторинглау нәтижеләре, башкаручылар программасында катнашу шартлары турында мәгълүматның ачыклығын тәмин итү процедураларын билгели.

V. Программаның икътисадый, социаль һәм экологик нәтижеләлеген бәяләү

Мәдәниятнең фундаменталь үзенчәлеге шунда ки, мәдәни эшчәнлекнең мөһим нәтижеләре вакыт буенча кичектерелгән социаль эффектта чагыла һәм интеллектуаль потенциалны арттыруда, кыйммәтле ориентирларны һәм индивидуумнарның үз-үзләрен тотышы нормаларын үзгәртүдә чагыла.

Программада мәдәни эшчәнлекнең агымдагы нәтижеләрен генә тасвирлый торган индикаторлар системасын һәм санлы күрсәткечләрен куллану күздә тотыла.

Шул ук вакытта конкрет Ярдәмче программаларда үз нәтижеләлекләренен үз күрсәткечләре булырга мөмкин. Программаны һәм аның ярдәмче Программаларын гамәлгә ашыруның нәтижеләлеген бәяләү программаның заказчысы - координаторы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Программаны тормышка ашырудан төп социаль-икътисади нәтижә Татарстан Республикасы Теләче районы гражданны тормышында мәдәниятнең социаль ролен күтәрүдә һәм, димәк, районда тормыш сыйфатын күтәрүдә, мәдәният өлкәсен модернизацияләүгә курсны гамәлгә ашыру өчен уңай ижтимагый атмосфера булдыруда чагыла. Вакыт узу белән тоткарланган бу эффект, аерым алганда, күрсәтеләчәк: Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында яшәүче халыкларның үзенчәлеге булганда дәүләт бөтенлеген саклауга ярдәм итә торган мәдәни кичлек бердәмлеген ныгытуда; ижади эшчәнлек өчен уңайлы шартлар тудыруда, халыкка тәкъдим ителә торган мәдәни

байлыктарның төрлелеген һәм мәданиятә һәм сәнгатьә мәғлүматның һәркем өчен мөмкин булуын булдыруда; хезмәт ирекле базары шартларында, шул исәптән халыкара масштабта, шулай ук яшь белгечләрнең конкурентлыкка сәләтлелеген тәэмин итүдә, ижади һөнәрләрнең яшь белгечләренең конкуренциягә сәләтлелеген тәэмин итүдә яшьләргә эстетик тәрбия бирүдә.

Мәданиятне үстерү бурычлары әйләнә-тирә мохитне саклау бурычлары белән тыгыз бәйләнгән. Кагыйдә буларак, бу элементә мәдәни ландшафтларны һәм истәлекле урыннарны саклау, музейлар эшчәнлегендә чагыла.

Истәлекле урыннар һәм саклана торган тарихи-мәдәни территорияләр системасын формалаштыру экология һәм табигый мирасны саклау проблемаларын хәл итүгә турыдан-туры бәйле. Шулай итеп, Программа әйләнә-тирә мохитне саклау бурычы белән тыгыз элементәдә мәданиятне үстерү проблемаларын хәл итә.

Программаны тормышка ашыруның нәтижелелеге максатчан индикаторларның һәм программа тарафыннан расланган күрсәткечләрнең факттагы казанышлары дәрәжәсе буларак бәйләнә.

Программаның икътисади нәтижәсе жирле, республика бюджеты, бюджеттан тыш чыганаclar һәм спонсорлык ярдәме хисабына мәданияткә өстәмә финанс чаралары жәлеп итүгә бәйле булачак.

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасына
1 номерлы кушымта

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында музей эшен үстерү» ярдәмче программасы

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның аталышы	«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында музей эшен үстерү» ярдәмче программасы (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны төп эшлөүчеләр	«Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының Теләче туган якны өйрәнү музей» муниципаль бюджет мәдәният учреждениесе
Ярдәмче программаның максатлары	Теләче муниципаль районының музей эшен саклау, өйрәнү һәм популярлаштыру, шулай ук жәмгыять үсешенә мөһим ресурс буларак социомәдәни функцияләргә гамәлгә ашыру өчен уңайлы шартлар тудыру максатыннан музейны комплекслы үстерү
Ярдәмче программаның бурычлары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Район туган якны өйрәнү музейнең дәүләт өлешен саклау, өйрәнү һәм комплектау. 2. Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Район туган якны өйрәнү музейнең сакланышын һәм куркынычсызлыгын тәмин итү өчен шартлар тудыру. 3. Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының Район туган якны өйрәнү музейнең һәркем өчен мөмкин булуын һәм популярлаштыруын тәмин итү. 4. Музейның фәнни-тикшеренү һәм мәдәни-белем бирү эшчәнлеген оптимальләштерү. 5. Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Район туган якны өйрәнү музейнең матди-техник тәмин ителешен яхшырту. 6. Музей белгечлекләре кадрларын әзерләү һәм яңадан әзерләү (квалификацияләрен күтәрү). 7. Нәтиҗәле кадрлар сәясәтен гамәлгә ашыру һәм музей хезмәткәрләренең социаль эһәмиятен арттыру. 8. Бюджеттан тыш акчалар җәлеп итү. 9. Түләүле хезмәтләр күләмен арттыру.
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары	2021-2025 еллар
Ярдәмче программаның финанслау күләмнәре	Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2025 елларда Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 5091,5 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел – 824,3 мең сум. 2022 ел – 828,9 мең сум.

	<p>2023 ел – 1125,5 мең сум. 2024 ел – 1154,6 мең сум. 2025 ел – 1158,2 мең сум. Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк</p>
<p>Ярдәмче программаны тормышка ашыруның көтелгән нәтижеләре</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Музейның сакланышы һәм куркынычсызлыгы шартларын яхшырту. 2. Музей фондын яңа экспонатлар белән тулыландыру. 3. Жәмгыять үсешенә мөһим ресурсы буларак, музейның ролен күтәрү. 4. Үсеп килүче буынны тәрбияләүдә музей мөмкинлекләрен киңәйтү. 5. Музейга килүчеләрдән саны һәм мәдәни-агарту чаралары саны арту. 6. Республикада мәдәни туризмны үстерү, музей күрсәтә торган туристлык хезмәтләре спектрын киңәйтү. 7. Халыкка күрсәтелә торган музей хезмәтләре, шулай ук түләүле нигездә хезмәт күрсәтүләр спектрын киңәйтү. 8. Музей эшчәнлегеннән алынган керем күләмен арттыру. 9. Эшчәнлек рәвешләренә төрлеләгән киңәйтү һәм аны реаль һәм потенциал килүчеләрдән ачыкланган мәнфәгатьләре һәм ихтыяжлары нигезендә актуальләштерү. 10. Шулай ук музей фондларын туплау, фәнни эшкәртү, өйрәнү, исәпкә алу һәм саклау һәм популярлаштыру белән бәйлә мөгълүматлаштыру процессларының үсешен тәмин итү һ.б.; 11. Музей эше өлкәсендә проект эшчәнлеген үстерү һәм инновацион проектларны нәтижәле гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру; 12. Музей хезмәткәрләренә кадрлар составын яхшырту һәм аларның социаль якланганлыгын тәмин итү.

I. Ярдәмче программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы

Заманча музейлар аларның традицион тарихи (мәдәни һәм табигый) мохитендә матди һәм рухи кыйммәтләргә саклау, торгызу, өйрәнү һәм халыкка житкерү өчен булдырылган мәдәният учреждениеләре, мәдәни һәм табигый мирасның бөтен территорияль комплекслары буларак билгеләнә.

Музей эшен үстерүнең өстенлекле юнәлешләре булып тора:

1. Музей практикасының ин яхшы үрнәкләренә ярдәм итү һәм аларны алга жибәрү.
2. Музейлар тарафыннан мәдәни - һәм фәнни-агарту, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыру.
3. Музей үзгәргән, экспозиция сәнгате үстерүнең заманча тенденциясе нигезендә музей экспозицияләре формаларын камилләштерү.
4. Халыкның социаль якланмаган катламнары (инвалидлар, өлкән яшьтәгеләр, аз керемле гаиләләр һ.б.) проблемаларын хәл итүгә һәм аларны музей эшчәнлегенә аша социализацияләүгә юнәлдерелгән мөмкинлекләргә чикләнгән кешеләр белән төрле төрдәге һәм социаль-коммуникатив эш ысуллары булган үстерүче проектларны алга жибәрү.
5. Музейларны мөгълүматлаштыру.
6. Музейларның матди-техник тәмин ителешен яхшырту.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары һәм бурычлары

Ярдәмче программаның төп максаты-музей жылышынын формалаштыру һәм үстерү, музей фондларының сакланышынын тээмин итү, аны нәтижәле файдалану өчен шартлар тудыру.

Моннан чыгып, ярдәмче программаның төп бурычлары булып тора:

- расланган планнар нигезендә фондларны туплау өчен оптималь шартлар тудыру;
- музей фондларын саклау өчен оптималь шартлар тудыру;
- фәнни һәм музей эшчәнлеген, фәнни-тикшеренү эшен, музей фондларын формалаштыру, музей архивын формалаштыру, күргәзмә эшчәнлеген, экскурсия-лекция эшчәнлеген, мәдәни-агарту эшчәнлеген камилләштерү өчен яңа технологияләр һәм жиһазлар куллану.

Проектның һәр бурычы комплекслы характерда һәм музей эшен үстерүнең өстенлекле юнәлешләрэн тормышка ашыруга юнәлдерелгән.

Стратегик максатка ирешү һәм ярдәмче программаның стратегик бурычларын хәл итү Програма чараларын гамәлгә ашыру хисабына тээмин ителә.

III. Ярдәмче чаралар исемлеге

Өлеге ярдәмче программа кысаларында түбәндәге чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- музей фондларын сыйфатлы комплектлау;
- махсулаштырылган мебель сатып алу юлы белән музейга килүчеләр өчен уңайлы шартлар тудыру;
- музейда чаралар, район конкурслары үткәрү;
- музей хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү.

IV. Ярдәмче программаны тормышка ашыруның социаль-икътисадый нәтижәлелеген баяләү

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру социаль-икътисадый өлкәдә түбәндәге нәтижәләргә ирешүне күздә тотат:

- Теләче муниципаль районының мәдәни мирасын саклау һәм үстерү;
- музейның кызыклы имиджын булдыру һәм халыкка музей күрсәтә торган мәдәни хезмәтләр спектрын киңәйтү;
- авыл халкын мәдәни кыйммәтләргә һәм мәдәни байлыкларга жәлеп итү өчен мөмкинлекләр арттыру һәм мөмкинлекләр киңәйтү;
- килүчеләрне (турист төркемнәрэн) жәлеп итү, бу музейның финанс-икътисадый тотрыклылыгын арттырачак;
- район халкында әхлакый һәм рухи кыйммәтләр музей формалаштыру өчен тулы шартлар тудыру;
- музейда мәдәни-агарту чараларын югары сыйфатлы һәм оештыру дәрәжәсендә уздыру.

Ярдәмче программаны тормышка ашыру Теләче муниципаль районының музей өлкәсендә булган барлык ресурслар белән нәтижәле идарә итүгә ярдәм итәчәк (мәдәни-тарихи, кадрлар, матди-техник), бу исә музейлар тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын яхшыртырга мөмкинлек бирәчәк. Болар барысы да районның мәдәни мирасын популярлаштыру ярдәмендә Теләче районының жәлеп итү образын формалаштырачак.

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында музей эшен үстерү» ярдәмче программасына 1 номерлы кушымта

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында музей эшен үстерү» ярдәмче программасының төп чаралары

№	Атамасы	Жаваплы башкаручылар	Финанслау күләме еллар буенча, мең сум				
			2021	2022	2023	2024	2025
Төп чара: Музей эшен үстерү							
1.	Экспозиция жиһазлары, күргәзмә стеллажлары, витриналар, стендлар сатып алу	МБМУ «Теләче туган якны өйрәнү музей»	253,30	256,00	352,00	353,3	353,00
2.	Халыкка музей хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә музейлар эшчәнлеген тәмин итү	МБМУ «Теләче туган якны өйрәнү музей»	531,00	531,00	724,6	750,6	754,5
3.	Янғын куркынычсызлыгы һәм хезмәтне саклау буенча эшчәнлекне тәмин итү	МБМУ «Теләче туган якны өйрәнү музей»	40,0	41,9	48,9	50,7	50,7
БАРЛЫГЫ			824,3	828,9	1125,5	1154,6	1158,2
НИБАРЫ			5091,5				

Ярдәмче программаны тормышка ашыруның төп нәтижәләре:

- фондларны музей предметлары белән тулыландыру һәм аларны реставрацияләү;
- экспозицияләрне янарту;
- Теләче муниципаль районының мәдәни-тарихи мирасын саклау;
- патриотик тәрбия системасын камилләштерү һәм социаль әһәмиятле кыйммәтләргә формалаштыру;
- музей фондларының һәм музейларга килүчеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү;
- проект эшчәнлеген үстерү һәм музей эше өлкәсендә инновацион проектларны нәтижәле гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
- халыкка күрсәтелә торган музей хезмәтләре, шулай ук түләүле хезмәтләр спектрын ел саен киңәйтү.

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасына
2 номерлы кушымта

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның аталышы	2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында китапханә эшен үстерүнең ярдәмче программасы (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны эшләүчеләр төп	МБУ - Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Теләче жирлекара китапханәсе (МБУ - Теләче ЖК)
Ярдәмче программаның максатлары	Гражданның аларның конституциячел хокукларын тормышка ашыруны тәмин итә торган китапханә хезмәте системасын үстерү, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклап калу
Ярдәмче программаның бурычлары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Китапханә фондларының актуальлеген һәм сакланышын тәмин итү. 2. Һәркем файдалана алырлык китапханәләрнең матди-техник базасын аларның нәтижәле эшләве, кулланучыларның имин һәм уңайлы булуы өчен ныгыту. 3. Китапханәләрнең уку һәм китапларны тарату буенча мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү. 4. Фәнни һәм социаль-мәдәни коммуникацияләр үзәкләре буларак китапханәләргә үстерү. 5. Төрле ведомстволар китапханәләре белән багланышларны үстерү һәм төрле оештыру-хокукий рәвеш. 6. Түләүле нигездә китапханә-мәгълүмат хезмәтләре номенклатурасын киңәйтү. 7. Социаль-мәдәни процессы буларак укуны өйрәнү. 8. Өзлексез һөнәри белем бирү һәм квалификация күтәрү системасын үстерү
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сәләтләре	2021-2025 еллар
Ярдәмче программаның финанслау күләмнәре	<p>2021-2025 елларда Ярдәмче программаны финанслауга барлыгы 91226,96 мең сум каралган, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел – 15434,77 мең сум. 2022 ел – 17368,19 мең сум. 2023 ел – 19456,90 мең сум. 2024 ел – 19428,20 мең сум. 2025 ел – 19538,90 мең сум.</p>

	<p>Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2025 елларда Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 91226,96 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел – 15434,77 мең сум. 2022 ел – 17368,19 мең сум. 2023 ел – 19456,90 мең сум. 2024 ел – 19428,20 мең сум. 2025 ел – 19538,90 мең сум.</p> <p>Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме фаразланган характерда һәм (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә тәгаенләнәчәк</p>
<p>Ярдәмче программаны тормышка ашыруның көтелгән нәтижеләре</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Китапханәләрдә китап фондының сакланышы һәм куркынычсызлыгы шартларын яхшырту. 2. Китапханә эше өлкәсендә проект эшчәнлеген үстерү һәм инновацион проектларны нәтижелә гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру. 3. Китапханә хезмәткәрләренен кадрлар составын яхшырту һәм аларның социаль якланганлыгын тәмин итү. 4. Китапханә фондларының яңартылу күрсәткече арту. 5. Компьютер жиһазлары һәм Интернет челтәренә керү мөмкинлеге булган һәркем файдалана алырлык китапханәләренен өлешен арттыру. 6. Китапханәләрне заманча системалар һәм китапханә фондларының, кешеләренен һәм биналарның сакланышы һәм иминлеге чаралары белән тәмин итү. 7. Жәмгыять үсешенен мөһим ресурсы буларак, китапханәләренен ролен күтәрү. 8. Үсеп килүче буынны тәрбияләүдә китапханә системасы мөмкинлекләрен киңәйтү. 9. Китапханәләргә йөрүчеләренен артуы һәм мәдәни-агарту чаралары саны. 10. Халыкка күрсәтелә торган китапханә хезмәтләре спектрын киңәйтү, шулай ук түләүле нигездә хезмәт күрсәтүләр. 11. Китапханә эшчәнлегеннән алынган керемнәр күләмен арттыру. 12. Эшчәнлек рәвешләренен төрлеләген киңәйтү һәм аны реаль һәм потенциал килүчеләренен ачыкланган мәнфәгатьләре һәм ихтияжлары нигезендә актуальләштерү. 13. Шулай ук китап фондларын комплектлау, фәнни эшкәртү, өйрәнү, исәпкә алу һәм популярлаштыру процессларының үсешен тәмин итү һәм башкалар.

I. Ярдәмче программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы

Хәзерге вакытта Теләче муниципаль районында 23 китапханә эшли. Шулардан 1 жирлекара китапханә, 1 балалар китапханәсе һәм 21 авыл китапханәсе. Районның китапханә челтәре нигезен тәшкил итүче гомум дәрәжә китапханәләре тарафыннан район халкының 74 %ы хезмәт күрсәтелә.

Китап фонды - 230104 нөсхә, уку - 21 %, килүчеләр саны - 12 %. Китаплар белән тәмин итү бер укучыга 22,8 нөсхә, бер кешегә - 15,4 нөсхә тәшкил итә. Китапханәләренен гомуми китап фондының 21%ы идеологик эчтәлек һәм иске әдәбият буенча искергән, ул

исәптән чыгарылырга тиеш. Теләче жирлекара китапханәләре ел саен Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән расланган социаль стандартлардан һәм натураль нормалардан 2-3% ка китаплар белән тулана.

Китапханәләргә кулланучыларга хезмәт күрсәтүнең яңа системасын ачарга кирәк, ул район халкының мәгълүмати һәм ял итү мәнфәгатьләрен гамәлгә ашыруны тәмин итә.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары һәм бурычлары

Ярдәмче программаның төп максаты - гражданнарның мәгълүматтан ирекле файдалана алуга конституцион хокукларын тормышка ашыру, китапханә хезмәте күрсәтүнең сыйфатын күтәрү.

Ярдәмче программа түбәндәге бурычларга ирешүгә юнәлдерелгән:

- китапханә фондларының заманча моделен булдыру;
- мәгариф, социаль учреждениеләр белән партнерлыкны үстерү һәм ныгыту;
- эш урыннарын, китапханә процессларын модернизацияләү һәм автоматлаштыру;
- китапханәләрнең нәтижәле эшләве, кулланучыларның имин һәм уңайлы булуы өчен заманча жиһазлар белән тәмин итү;
- китапханәләрнең китап укуларын һәм китапларны алга этәрү буенча мәдәни-агарту эшчәнлеген кинәйтү;
- китапханәләрнең ялын оештыру һәм халыкның социаль ярдәм таләп итә торган категорияләрен китап укуга тарту эшен камилләштерү;
- балалар һәм яшь буын арасында китап укуны популярлаштыру;
- Татарстан Республикасы китапханәләренең эш тәжрибәсен өйрәнү.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәләре индикаторлары

Еллар	2021	2022	2023	2024	2025
Бер кешегә китап белән тәмин ителеш	15,2	15,3	15,4	15,4	15,4
Фондларга мөрәжәгать итү	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Фондларны яңарту	2,3	4,3	2,5	3,2	3,3

III. Ярдәмче чаралар исемлеге

Өлеге Ярдәмче программа кысаларында 1 номерлы кушымта нигезендә түбәндәге чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- китапханә фондларын сыйфатлы комплектау;
- махсус китапханә жиһазлары сатып алу юлы белән кулланучылар өчен уку өчен уңайлы шартлар тудыру;
- китапханәләрдә чаралар, район конкурслары үткәрү, китап укуларын популярлаштыру, район халкы арасында фондлар ачу максатыннан;
- китапханә хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү;
- китапханәләрнең халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә эшчәнлеген тәмин итү;
- мәдәни, мәгълүмати һәм агарту үзәкләре ролен үти торган күпфункционале комплекслар буларак китапханәләрне саклау һәм үстерү;
- китапханә хезмәтенең яңа модельләрен гамәлгә кертү, төрле категориядәге кулланучыларның күптөрлелеген канәгатьләндерү максатыннан китапханәләр һәм аларның хезмәтләре функцияләрен кинәйтү;
- инвалидларның, бигрәк тә балаларның мәгълүмати ресурсларга, социаль реабилитациягә ярдәм итү;
- китапханә фондларын сыйфатлы яңарту, фондның мөрәжәгать итү күрсәткечен арттыру;
- матди-техник базаны ныгыту, яңа мәгълүмати технологияләр кертү.

«2021-2025 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районында
китапханә эшен үстерү»
ярдәмче программасына
1 номерлы кушымта

**«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасының төп чаралары**

№	Атамасы	Жавап- лы башкару- чылар	Еллар				
			2021	2022	2023	2024	2025
1.	Китапханәләрнең китап фондларын туплау	МБУ-Теләче ЖК	100	100	100	100	100
2.	Район китапханәләре өчен ел саен үткәрелә торган үзәкләштерелгән басмаларга язылу	МБУ-Теләче ЖК	263,00	263,00	263,00	263,00	263,00
3.	Махсус жиһазлар һәм мебельләр (стеллажлар, күргәзмә жиһазлары һ. б.), оргтехника (фотоаппаратлар) сатып алу	МБУ-Теләче ЖК	50,0	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә китапханәләр эшчәнлеген тәмин итү, шул исәптән торак-коммуналь хезмәтләргә чыгымнар	МБУ-Теләче ЖК	15021,77	17005,19	19093,90	19065,20	19175,90
БАРЛЫГЫ:			15434,77	17368,19	19456,90	19428,20	19538,90
НИБАРЫ			91226,96				

IV. Көтелгән нәтижәләр:

- китапханәләрнең мәгълүмати ресурсларын үстерү, кулланучыларга бирелә торган мәгълүмат спектрын киңәйтү;
- китапханәләрнең белешмә-эзләү аппаратына һәм цифрлы басмаларга керү мөмкинлеген бирү;
- Теләче муниципаль районының мәдәни мирас һәм мәгълүмати ресурсы өлешендә китапханә фондларының сакланышын тәмин итү;
- район халкын уку культурасын күтәрү. Китап укучыларны китап укуга тарту;
- балалар, яшьләр, инвалидлар, мигрантлар һәм башка социаль якланмаган халык төркемнәренә китапханә-мәгълүмат хезмәте күрсәтүгә хокукларын тәмин итү;
- өлкә, региональ, гомумроссия китапханәләр һәм мәдәни мәгълүмати проектларда катнашу. Укуга ярдәм итү һәм аны үстерү милли программасында катнашу.

«2021-2025 елларга Татарстан
 Республикасы Теләче муниципаль
 районы мәдәниятен үстерү»
 муниципаль программасына
 3 номерлы кушымта

**«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
 мәдәни-ял эшчәнлеген үстерү» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның аталышы	«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү» ярдәмче программасы (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының “Теләче район мәдәният йорты” МБУ (Район мәдәният йорты)
Ярдәмче программаның максатлары һәм бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> -мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне үстерү һәм халык ижатына ярдәм итү өчен уңайлы шартлар тудыру; - халыкның ялын оештыру өчен мәдәни-массакуләм чаралар уздыру дәрәжәсен камилләштерү; - район халкының төрле категорияләре белән эшләү формаларын камилләштерү; - бәйрәмнәрне һәм үзешчән халык ижаты фестивальләрен үткәру традицияләрен саклау; - ижат коллективларында катнашучылар санын арттыру; - мәдәни-күнел ачу чараларының сыйфатын күтәрү; - районда яшәүчеләрне үзешчән сәнгать ижаты белән шөгьльләнүгә жәлеп итү, район халкының ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру; - декоратив-гамәли ижатны саклау һәм үстерү; - фольклорны саклау һәм үстерү, Татарстан Республикасы сәнгать коллективлары белән ижади элементләрен үстерү; - гамәлдәге мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрнең матди-техник базасын ныгыту һәм яна заманча күп функцияле мәдәният үзәкләре төзү, заманча мәгълүмати, мультимедиа технологияләрен керту нигезендә мәдәни-ял итү учреждениеләрен модернизацияләү; - халык өчен хезмәт күрсәтүләрен сыйфатын күтәрү, күләмнәрен һәм төрләрен киңәйтү; - социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмалар проектларына ярдәм итү өчен эксперименталь ижади майданчыклар төзү; - халыкка түләүле хезмәтләр номенклатурасын киңәйтү, шул исәптән: мәдәни-ял итү чараларын үткәру; мәдәният учреждениеләре биналарын арендау; конкрет максатчан аудиторияләргә (гаилә чараларын үткәру, тантаналы теркәү, корпоратив мәдәни-ял итү чараларын үткәру); костюмнар, аппаратуралар, реквизитлар, спорт инвентарлары прокаты; ижади коллективлар, спектакльләр, тавыш

	<p>яздыру, видеоязма; клуб формированиеләренә аерым төрләренә (ков, студияләренә) түләүле эше; репертуар продукцияләрен (сценарийлар, җырлар, җырлар җыентыгы һ.б.) белән тәэмин итү; мәгълүмати-консультация биру һәм методик хезмәт күрсәтүләренә башка төрләре; ял итү тибындагы устав-мәдәни учреждениеләренә устав эшчәнлегенә каршы килми торган башка төрләре;</p> <ul style="list-style-type: none"> - халык мәдәниятен һәм традицион халык иҗатын саклап калу һәм үстерү: традицион халык иҗаты, һөнәрчелек, декоратив-гамәли сәнгать үзәкләренә булдыру; - Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы халкының иҗади потенциалын формалаштыру һәм активлаштыру; - иҗади сәләтләренә тормышка ашыру өчен шартлар тудыру, яна юнәлешләр, үзешчән иҗат төрләре һәм жанрларын үстерү, клуб формированиеләре эше; - мәгълүмати-методик базаны камилләштерү аша клуб учреждениеләре эшчәнлегенә нәтиҗәләгән арттыру, социомәдәни өлкә белгечләренә һөнәри үсешенә ярдәм итү; - үзешчән халык иҗаты коллективларына ярдәм итү.
Ярдәмче программаны тормышка ашыру срогы	2021-2025 еллар
Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре	<p>2021-2025 елларда Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән дәүләт программасын финанслауның гомуми күләме 256347,91 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел – 44415,23 мең сум. 2022 ел – 48837,98 мең сум. 2023 ел – 54054,20 мең сум. 2024 ел – 54437,70 мең сум. 2025 ел – 54602,80 мең сум.</p> <p>Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк</p>
Социаль һәм бюджет нәтиҗәләгән күрсәткечләре ярдәмче программасын гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтиҗәләре	<ul style="list-style-type: none"> - клуб формированиеләренә катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру; - мәдәният учреждениеләренә матди-техник базасын ныгыту; - мәдәният учреждениеләренә эксплуатацияләү куркынычсызлыгын тәэмин итү; - халыкның канәгать булу дәрәжәсен күтәрү, күрсәтелә торган хезмәтләренә сыйфаты

I. Ярдәмче программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы

Татарстан Республикасының «Район Мәдәният йорты» муниципаль бюджет учреждениесе - халыкның төрле катламнарының буш вакытын һәм ялын оештыру, халыкка социаль-мәдәни, агарту, сәламәтләндерү һәм күңел ачу характерындагы төрле хезмәтләр күрсәтү, иҗади коллективларны үстерү өчен шартлар тудыру, халык традицияләрен һәм

йолаларын саклау, яшь сәләтлеләрне һәм яшь талантларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү өчен оештырылган клуб тибындагы мәдәният учреждениесе ул.

Район Мәдәният йорты үзәк мәдәният учагы булып тора һәм 30 мәдәни-ял итү учреждениесен үз эченә ала: 16 авыл мәдәният йорты, 12 авыл клубы, 1 район мәдәният йорты, 1 автоклуб. Барлығы «РМЙ» МБУ 248 клуб берләшмәсе эшли, аларда 2836 катнашучы бар.

«Халык» исеменә ия үзешчән халык ижаты клуб формироваиеләре - 9 коллектив, шул исәптән:

- «Дулкын» вокаль ансамбле (жит. Поташова А.Б.);
- Сударушка вокаль ансамбле (жит. Поташова А.Б.);
- «Нардуган» фольклор коллективы (жит. Романова Т.А.);
- «Фазыл чишмәсе» фольклор коллективы (жит. Гарипова С.Х.);
- «Сердәш» театр коллективы (жит. Нәгыймова Ф.М.);
- «Шатлык» театр коллективы (жит. Габдуллина Ф.Г.);
- «Сәхнә» театр коллективы (жит. Фәләхова Р.А.);
- «Чаткылар» театр коллективы (жит. Миннекаев Ф.М.);
- «Балачак» балалар курчак театры (жит. Миннекаев Ф.М.).

Районның муниципаль мәдәният учреждениесе соңгы елларда һәвәскәр ижат берләшмәләре, халык ижаты коллективлары, клублар, гаилә ижат коллективлары белән эшләүдә билгеле бер тәҗрибә туплады, мәдәният өлкәсендә халыкның төрле катламнарының төп ихтыяжларын ачыклады.

Теләче муниципаль районының үзешчән сәнгатьтә катнашучылар берничә мәртәбә «Этномириада», «Түәк гәруен», «Безнең йорт - Татарстан», «Уйнагыз, гармуннар!», «Нечкәбил», «Казан сөлгесе», «Безнең заман», «Созвездие-Йолдызлык», «Ватан» кебек республика конкурсларында лауреат һәм жинүчеләр булдылар.

Районда даими рәвештә мәдәни чаралар үткәрелә, үзешчән сәнгатьне үстерү буенча актив эш алып барыла.

Муниципаль берәмлекләрдә, беренче чиратта, авыл жирендә югары тормыш сыйфатын булдыру өчен, мәдәни кыйммәтләргә үтемлек, мәдәният өлкәсендә ятучы ихтыяжларны канәгатьләндерү мөмкинлегә һәм халыкның ижади үсешә мөһим фактор булып тора.

Эшчәнлегә матди булмаган мәдәни мирасны, халык мәдәниятен һәм традицион халык ижатын саклауга, үстерүгә һәм пропагандалауга юнәлтелгән мәдәният учреждениеләрен үстерү мәсьәләләре муниципаль берәмлекләр тарафыннан житәрлек дәрәжәдә хупланмаган.

Элеккегечә, авыл халкы алдында мәдәни сайлап алу, шәһәрләрдә булган күп кенә мәдәни эшчәнлек төрләре (музейлар, театрлар, сәнгать күргәзмәләрендә булу) проблемасы тора. Шәһәр халкы белән чагыштырганда, авыл халкының мәдәни мәсьәләләре һәм мәдәни күзаллаулары, күрсәтелә торган хезмәтләренә сыйфаты шактый чикле булу сәбәпле, тарайтылган.

Берничә ел дәвамында бюджет финанслауның житәрлек булмаган күләме мәдәният тармагы инфраструктурасының төп фондларының максималь тузуына китерде. Биналарның тузу дәрәжәсе югары, шулай ук мораль һәм физик яктан искергән жиһазларны куллану жәмгыятьнең мәдәни ихтыяжлары һәм аларны канәгатьләндерү мөмкинлекләре арасында ел саен арта бара.

Моннан тыш, янгынга каршы техник чаралар белән тиешенчә жиһазландырылмаган һәм АМЙ һәм АК учреждениеләрендә видеокүзәтү юк, кешеләрнең аз мобильле төркемнәренә керү таләпләренә туры килми, мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләреннә 38 %ы файдаланылмаган биналарда һәм бүлмәләрдә урнаштырылган.

Шулай ук мәдәни-ял тибындагы учреждениеләрне махсус жиһазлар, персонал компьютерлар, күп функцияле жайланмалар һәм музыка инструментлары белән тәмин итү мәсьәләсе дә актуаль булып кала.

Мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне минималь ресурслар белән тәэмин итү исемлеге Россия Федерациясе Мәдәният министрлыгының «Авыл мәдәният учреждениеләре (һәркем өчен мөмкин булган китапханәләр һәм мәдәни-ял итү учреждениеләре) хезмәтләрен минималь ресурслар белән тәэмин итү нормативларын раслау турында» 20.02.2008 № 32 боерыгы, шулай ук Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгының 2013 елның 13 февралендәге 86 номерлы «Муниципаль хезмәт сыйфатының модель стандартларын раслау турында» боерыгы белән раслануга карамастан, Теләче муниципаль районында матди-техник тәэмин итү таләпләренә туры килә торган мәдәни-ял итү учреждениеләре өлеше 65 %тан артмый.

Шул рәвешле, карала торган проблемаларны хәл итү системалы якин килүне һәм программа-максатчан методларны куллануны таләп итә. Республикада яшәүче һәр кешенен мәдәни тормышта катнашу һәм мәдәният учреждениеләреннән файдалану, мәдәни кыйммәتلәрдән файдалану өчен конституцион хокукларын тәэмин итү, шулай ук элек тупланган мәдәни потенциалны саклап калу һәм үстерү, беренче чиратта, авыл жирендә, Ярдәмче программаны эшләүнең актуальлеген билгели.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары һәм бурычлары. Максатчан индикаторлар һәм аны гамәлгә ашыру нәтижәлегенә күрсәткечләре

Ярдәмче программаның төп максаты-Теләче муниципаль районы территориясендә бердәм мәдәни кинлекне саклау һәм үстерү. Әлегә максатка ирешү түбәндәге программа бурычларын хәл итү күздә тотыла.

Ярдәмче программаның максаты-мәдәният өлкәсендә сәясәтне гамәлгә ашыру чараларының комплекслы системасын камилләштерү, нәтижәле эшчәнлек һәм Теләче муниципаль районы халкына ижади коллективлар һәм мәдәният учреждениеләре тарафыннан хезмәт күрсәтү өчен хокукый, икътисадый һәм оештыру шартларын үстерү һәм ныгыту:

- ялны оештыру өчен шартлар тудыру һәм район халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү;
- гражданның мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән кинрәк файдалануын тәэмин итү;
- өзлексез һөнәри белем бирү системасында муниципаль мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген камилләштерү;
- гражданның мәдәни тормышта катнашуына хокукларын һәм ижат ирген тәэмин итү һәм халыкның ижади үсеше өчен шартлар тудыруда ярдәм итү;
- Теләче муниципаль районында яшәүче барлык халыкларның тулы хокуклы социаль һәм милли-мәдәни үсеше өчен шартлар тәэмин итү;
- мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрен сыйфатын күтәрү.

Ярдәмче программа «2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү» мәдәният учреждениеләренен бурычларына ирешүгә юнәлдерелгән.

Ярдәмче программаның бурычлары булып түбәндәгеләр торалар:

- мәдәният өлкәсе оешмаларының махсус жиһазларын модернизацияләүгә, музыка инструментларын сатып алуға, компьютер технологияләрен кертүгә, матди базаны ныгытуға ярдәм итү;
- гражданның муниципаль мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән кинрәк файдалануын тәэмин итү;
- авыл мәдәният учреждениеләре белән консультатив-методик эш алып баруның нәтижәлеген арттыру;
- мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген техник яктан тәэмин итү, ижади чаралар, фестивальләр, конкурслар белән тәэмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү;

- мәдәният учреждениеләрендә һөнәри кадрлар әзерләү системасын камилләштерү;
 - мәдәният учреждениеләрендә сәләтле балаларның ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру;
 - кадрларның квалификациясен күтәрү системасын камилләштерү;
 - мәдәният учреждениеләрендә матди-техник базаны ныгыту;
 - мәдәният өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлелеген арттыру өчен шартлар тудыру;
 - мәдәният өлкәсен үстерүнең оештыру, икътисадый һәм хокукий механизмнарын камилләштерү;
 - үзешчән халык ижаты өлкәсендә ижади проектларга конкурс нигезендә бирелә торган ярдәм механизмнарын үстерү;
 - Теләче муниципаль районында яшәүче халыкларның мәдәниәттен жәмгыятьтән рухи кыйммәтләренә бербөтен системасы буларак саклап калу өчен шартлар тудыру;
 - сәләмәт яшәү рәвешенә юнәлдерелгән мәгълүмат өлешен арттыру өчен, шулай ук традицион мәдәни, әхлакый һәм гаилә кыйммәтләренә оештыру һәм башка шартлар тудыру.
- Ярдәмче программаның төп чараларын гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижәләгә индикаторлары исемлегә 1 таблицада китерелгән.

1 таблица

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәләгә индикаторлары

Индикаторлар	2021	2022	2023	2024	2025
Район мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын арттыру, мең кешегә житкөрү	119147	136950	139552	142343	145332
Клуб формироваиеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру-процент	17	18	19	20	21
Муниципаль мәдәният учреждениеләренә йөрүләрнең саны арту-процент	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1

III. Ярдәмче чаралар исемлегә

Өлеге Ярдәмче программа кысаларында 1 номерлы кушымта нигезендә түбәндәге чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- муниципаль мәдәният учреждениеләрен мәдәни хезмәт күрсәтү сыйфатын яхшырту максатыннан, заманча тавыш, яктылык, видеопроекция, компьютер жиһазлары, сәхнә костюмнары белән тээмин итү һ. б.;
- район фестивальләре, конкурслары, ижади акцияләр, шул исәптән балалар һәм яшьләр өчен дә үткөрү;
- үзешчән халык ижаты коллективларына район, республика, бөтенроссия фестивальләрендә, конкурсларда катнашу өчен ярдәм күрсәтү;
- мәдәният учреждениеләре кадрларының квалификациясен күтәрү программасын тормышка ашыру;
- муниципаль мәдәният учреждениеләре арасында ел саен үткөрелә торган ижади проектлар конкурслары үткөрү.

IV. Ярдәмче программаны тормышка ашыруның социаль-икътисадый нәтижәләгә бәяләү

Ярдәмче программаны тормышка ашыру мәдәният өлкәсенә районның социаль һәм икътисади үсешенә реаль ресурсларыннан берсе булырга мөмкинлек бирәчәк. Мәдәният

өлкөсөн модернизациялөү мөдөнйят үчреждениелөре эшчөнлегенөң нөтижөлөлеген арттыруга, күрсөтелө торган хөзмөтлөрнөң сыйфатын яхшыртуга китерэчөк. Заманча технологиялөрдөн файдалану халыкның мөдөнй кыйммөтлөргө һәм хөзмөт күрсөтүлөргө үтөмлөлеген арттырачак.

Ярдөмчө программаны гамөлгө ашыру нөтижөлөре түбөндөгөлөр булачак:

- мөдөнйят үчреждениелөрөндө 2021 елда 4803 кешедөн 2025 елда 5100 кешегө кадөр түлөүлө чараларда тамашачылар санын арттыру;

- клуб формированиелөрөндө катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын 2021 елда Телөчө муниципаль районы халкының гомуми санының 3,0 процентыннан 2025 елга 4,0 процентка кадөр арттыру;

- муниципаль мөдөнйят үчреждениелөрөндө 2021 елда 119 147 кешедөн 2025 елда 145 332 кешегө кадөр тамашачылар санын арттыру;

- мөдөнйят үчреждениелөрөнөң матди-техник базасын ныгыту;

- мөдөнйят үчреждениелөрөн заманча талөплөргө туры китереп жиһазлау;

- мөдөнйят үчреждениелөрөн эксплуатациялөү куркынычсызлыгын тээмин итү;

- халыкның күрсөтелө торган хөзмөтлөрнөң сыйфатыннан канөгать булу дэрэжөсөн күтөрү. Ярдөмчө программаны гамөлгө ашырганда финанс куркынычлары барлыкка килергө мөмкин:

- программа чараларын гамөлгө ашыруга бер ел кысаларында бюджет акчаларын тулысынча бүлөп бирү белөн бөйлө рөвөштө, шуның нөтижөсөндө планлаштырылган чараларны үтөү күлөмнөрө үзгөрөргө мөмкин;

- өстөнкөлө проектларда һәм чараларда акча концентрациясө белөн бөйлө аерым программа чараларына чыгымнарны арттыру (кыскарту) белөн бөйлө, шуңа бөйлө рөвөштө финанслау күлөмнөрө аныклана, бу ярдөмчө программага үзгөрөшлөр кертүнө талөп итө;

- программа чаралары кысаларында сатып алу каралган товарларның һәм хөзмөт күрсөтүлөрнөң аерым төрлөрөнө бөйлөр арту белөн бөйлө, бу аерым программа чараларына чыгымнарны арттыруга китерэчөк.

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү» ярдәмче программасына 1 номерлы кушымта

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү» ярдәмче программасының төп чаралары

№	Атамасы	Жаваплы башкаруучылар	Үтәү сроклары	Еллар буенча финанслау күләме-мең сум				
				2021	2022	2023	2024	2025
Төп чара: Клуб оешмаларын үстерү								
1. Халык ижаты һәм үзешчән сәнгать үсеше								
1.1.	Район халык коллективларының гастрольләр эшчәнлегенә ярдәм итү	Теләче муниципаль районы «Теләче мәдәният йорты» муниципаль бюджет (Район учреждениесе мәдәният йорты)	2021-2025 еллар	40,92	43,25	51,45	59,15	60,75
1.2.	Республика киңешмәләрендә, семинарларда, мастер-классларда, кадрларның квалификациясен күтәрү һәм яңадан эзерләү курсларында катнашу	Теләче муниципаль районы «Теләче мәдәният йорты» муниципаль бюджет (Район учреждениесе мәдәният йорты)	2021-2025 еллар	40,92	45,25	49,25	50,25	55,67
2. Мәдәният учреждениеләренә матди-техник базасын ныгыту								
2.1.	Район мәдәният учреждениеләрен музыка кораллары, акустик апаратура, техник чаралар, сәхнә костюмнары һәм башкалар белән тәэмин итү.	Теләче муниципаль районы «Теләче мәдәният йорты» муниципаль бюджет (Район учреждениесе мәдәният йорты)	2021-2025 еллар	100,03	173,88	350,00	380,60	410,80

2.2.	Мәденият үчреждениелерен компьютерлар белән тээмин итү, электрон почта эшен системалаштыру, чөлгөр технологияларен үстерү буенча эшне дөвам итү	Теләче муниципаль районы «Теләче мәденият йорты» муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәденият йорты)	2021-2025 еллар	66,53	107,06	147,60	187,60	210,00
2.3.	Мәденият һәм сәнгать үчреждениелерен көзге-кышкы шартларда эшлэргә эзерләү	Теләче муниципаль районы «Теләче мәденият йорты» муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәденият йорты)	2021-2025 еллар	35,88	56,17	57,60	57,60	72,45
2.4.	Район мәденият үчреждениелерен беренчел янгынга каршы саклану чаралары белән тээмин итү (янгын сүндерү жайланмалары, янгын шитлары өчен инвентарь)	Теләче муниципаль районы «Теләче мәденият йорты» муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәденият йорты)	2021-2025 еллар	20,80	51,00	53,40	53,60	62,40
2.5.	Районның мәдени-ял итү үчреждениелере өчен жиһазлар, яктылык аппаратуралар сатып алу	Теләче муниципаль районы «Теләче мәденият йорты» муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәденият йорты)	2021-2025 еллар	154,80	156,00	257,40	261,60	267,40

3. Халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсе

3.1.	Район мәденият йортын, авыл мәденият йортларын, авыл клубларын халыкка мәдени-ял итү эшчәнлегенә хезмәт күрсәтү өлкәсендә тээмин итү	Теләче муниципаль районы «Теләче мәденият йорты» муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәденият йорты)	2021-2025 еллар	43955,35	48205,37	53087,50	53387,30	53463,33
БАРЛЫГЫ:				44415,23	48837,98	54054,20	54437,70	54602,80
ВСЕГО:				256347,91				

«2021-2025 елларга Татарстан
Республикасы Теләче муниципаль
районы мәдәниятен үстерү»
муниципаль программасына
4 номерлы кушымта

**«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының
мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның аталышы	«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру» ярдәмче программасы (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны төп эшлөучеләр	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының “Теләче район мәдәният йорты” МБУ (Район мәдәният йорты)
Ярдәмче программаның максаты	Мәдәният чаралары оештыру һәм уздыру
Ярдәмче программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - профессиональ коллективлар, башкаручылар һәм авторлар катнашында спектакльләр, концертлар, башка театр-тамаша һәм күргәзмә чаралары үткәру; - төрле консультацияләр эшен оештыру, тематик кичәләр, телдән журналлар, ижади очрашулар циклы, мэгърифәтчелек эшчәнлегенң башка формалары үткәру; - төбәк һәм жирле гореф-гадәтләр һәм традицияләр нигезендә массакүләм театральләштерелгән бэйрәмнәр һәм тамашалар, халык күңел ачулары, йолалар һәм ритуаллар үткәру; - халыкның төрле төркемнәренң ялын оештыру, шул исәптән ял һәм бию кичәләре, дискотекалар, яшьләр баллары, карнаваллар, балалар иртәләре, уен һәм башка мәдәни-күңел ачу программалары; - китапханәләрнң һәм музейларның мәдәни-агарту эшчәнлеген үстерү; - китапханәдән файдаланучыларның киң даирәсен жәлеп иту максатыннан чаралар, конкурслар оештыру һәм үткәру; - истәлекле даталарга, вакыйгаларга багышланган китапханә чараларын оештыру һәм үткәру; - район әһәмиятендәге чараларны оештыру һәм үткәру; - Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсен төбәкара, Бөтенроссия һәм халыкара чараларда тәкъдим иту; - Теләче муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар тудыру.
Ярдәмче программаны тормышка ашыру механизмы	Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру кушымта итеп бирелгән чаралар планы нигезендә гамәлгә ашырыла
Мөһим максатчан индикаторлар һәм	- чараларда катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын арттыру;

күрсәткечләр	- мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәгә чаралар санын арттыру; - кулланучылар саны, китапханәләргә йөрү, китапханәләр фондларының мөрәжәгать итү саны арту; - үткәрелгән чараларны, конкурсларны арттыру
Ярдәмче программаны тормышка ашыру срогы	2021-2025 еллар
Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре	2021-2025 елларда Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән дәүләт программасын финанслауның гомуми күләме 1248,91 мең сум тәшкит итә, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел – 128,91 мең сум. 2022 ел – 235,00 мең сум. 2023 ел – 295,00 мең сум. 2024 ел – 295,00 мең сум. 2025 ел – 295,00 мең сум. Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк
Социаль һәм бюджет нәтижелелегә күрсәткечләре ярдәмче программасын гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре	- мәдәният учреждениеләрендә 2021 елда 4803 кешедән 2025 елда 5100 кешегә кадәр түләүле чараларда тамашачылар санын арттыру; - мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәгә чаралар санын 2021 елда 4700 дән 2025 елда 4888 елга кадәр арттыру; - китапханәләргә, музейларга йөрүне арттыру
Ярдәмче программаны тормышка ашыру белән идарә итү һәм аның үтәләше барышын тикшереп тору буенча оештыру схемасы	Ярдәмче программаны тормышка ашыруны контрольдә тотуны Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты, Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге, Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының Финанс-бюджет палатасы оештыра. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру кысаларында бюджет акчаларын тотуны контрольдә тоту законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла

1. Проблеманың характеристикасы һәм Ярдәмче программаның максаты

Бүгенге көндә авыл жирлегендә һәм район үзегендә мәдәни-ял итү учреждениеләре сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, балаларның, үсмерләренң, яшьләренң һәм өлкәннәренң эхлаклылыгын тәрбияләү, кулланучыларның барлык катламнары арасында китап һәм укуны оештыру, шулай ук халыкның барлык категорияләренң тулы ялын оештыру үзәге булып тора.

Алар хезмәт ияләренң һәм балаларның бәйрәмнәрен һәм йолаларын, ритуалларын, халык бәйрәмнәрен, чараларын, халык һәм һөнәри бәйрәмнәрен, жәйге һәм кышкы ялын вакытында һәм сыйфатлы итеп әзерләүгә һәм уздыруга зур әһәмият бирәләр. Кыш көне бәйрәмнәң үзәге булып район мәдәният йорты, үзәк мәйдан тора. Бәйрәмдә районның барлык хезмәт коллективлары, үзешчән сәңгатәтә катнашучылар, укучылар катнаша. Район китапханәләрендә истәлекле даталар, вакыйгалар, тематик, туган якны өйрәнү, танып-белү чаралары үткәрелә.

Районда 30 мәдәни-ял итү учреждениесе мәдәни хезмәт күрсәтә, шул исәптән:

- «Теләче районы Мәдәният йорты» МБУ - Район мәдәният йорты, 16 авыл мәдәният йорты, 12 авыл клубы, 1 автоклуб;

- «Теләче ЖАК» МБУ - Жирлекара китапханә, Район балалар китапханәсе һәм 22 авыл китапханәсе;

- «Теләче ТЯӨМ» МБУ-Район туган якны өйрәнү музей.

2021 елда 4700 мәдәни-ял чарасы үткәрелгән, шул исәптән балалар һәм яшүсмерләр өчен - 1461. Түләүле нигездә 36 чара үткәрелгән, шул исәптән балалар өчен - 0.

Мәдәният хезмәткәрләре, заман белән атлап, халыкка мәдәни хезмәт күрсәтүнен төрле методларын кулланалар. Барлык оештыру эшләрендә һәм төрле чаралар үткәрүдә аларга район мәдәният йорты, жирлекара китапханә методистлары булышалар.

Массакүләм бәйрәмнәр, йола-гамәли тематик чаралар гомумкешелек идеяләрен, үз-үзеннә тоту нормаларын, социаль хисләренә, сәнгати зәвыкны һәм эстетик күзаллауларны формалаштыруга сизелерлек йогынты ясый.

Район мәдәният йортында, авыл мәдәният йортларында, клубларда чаралар уздырыла: Яңа ел бал-маскарады, Иске Яңа ел, Ватанны саклаучылар көне, “Кабак бәйрәме”, “Нәүрүз” , Өлкәннәр көне, Сабан туе, Яшьләр көне, Россия флагы көне, республика көне һ.б. Конкурслар да үткәрелде: “Татар егете”, “Йолдызлык”, “Без варислары”, “Озын толым”, “Төп йорт килене”, “Талантлы яшьләр - халкыбыз горурылыгы”, “Моңнар агыла туган жирдә” һ.б.

Китапханәләрдә тематик кичәләр, очрашулар, кичәләр - үткәргечләр, 1 июньгә - балаларны яклау көненә рәсемнәр конкурслары, Г.Тукайның туган көненә, Жинү көненә конкурслар үткәрелә, ел йомгаклары буенча “Елның иң актив укучысы”, “Иң актив укучы гаилә” конкурслары, викториналар, Яңа елга конкурслар уздырыла. Бүгенгә көндә яхшы эш тәҗрибәсе бар - бу туган як шагыйрьләре һәм язучылары белән очрашулар оештыру.

Шулай ук алар алдында укучылар билетының үсешен арттыру, укучыларның активлыгын күтәрү, халыкны китап укырга һәм китап укырга өндөрү, фикер алышулар, укуга йомгак ясау бурычы тора. Шулай ук күбрәк балаларны укудан иреккә вакытта «Мәдәни көндәлек» проектына җәлеп итәргә.

Бүген дөнъяның һәр почмагында иң танылган "Сабантуй" милли бәйрәме колориты, татар халкының көнкүреше һәм горейф-гадәтләре белән һәрберкеше таныш. Гадәттәгечә бәйрәм июнь аенда уза.

Татарстан Республикасы көне 30 августта, гадәттәгечә, киң колач һәм шатлык белән билгеләп үтелә.

Сәнгать юнәлешендәге клуб формированиеләренен иҗади эше концерт - спектакльләр белән чыгыш ясау, конкурсларда һәм башка иҗади чараларда катнашуны күздә тотта. Ел саен мәдәният йортларының иҗат коллективлары үзләренен иҗат сезоннарын тәмамлап, үзләренен хисап яки юбилей концертларын тамашачылар хөкеменә тәкъдим итәләр.

Халыкара балаларны яклау көненә багышланган чаралар май ахырында башлана. Берничә сәгатькә Мәдәният йорты каршындагы майдан балачак дөнъясына әверелә. Яшь халык өчен клуб учреждениеләрендә күнелле бәйрәм тамашалары уза.

Гадәттәгечә, районда Халыкара өлкәннәр көненә һәм Халыкара инвалидлар көненә багышланган бәйрәм чаралары, сезонлы авыл хужалыгы ярминкәләре, авыл хужалыгы хезмәткәрләре көне һ.б. үткәрелә. һәр чара ел саен үткәрелсә дә, һәр тапкыр – бу сценар чипелешнен яңа идеясе, чара барышын кызыклы итеп кую, оригиналь бизәү.

Шул ук вакытта профессиональ коллективларны да, иҗади коллективларны да үстерү, мәдәни эшчәнлеккә иҗади яшьләренә җәлеп итү өчен стимуллар тудыру максатыннан, үз эченә алган адреслы ярдәм күрсәтү комплексы системасын формалаштырырга кирәк:

фестивальләр, конкурслар, күргәзмәләр уздыру проектларына ярдәм итү юлы белән иҗади коллективларны һәм башкаручыларны нәфис камилләштерү өчен шартлар тудыру, шулай ук коллективларның региональ, бөтенроссия, фестивальләрдә, конкурсларда

катнашуы;

үзешчән сәнгать ижаты фестивальләрән, смотрларын, конкурсларын үткәрү һәм төрлө дәрәжәдәге чараларда катнашуны оештыру;

конкурслар, күргәзмәләр, фестивальләр һ.б. оештыру аша яшь сәләтләрне ачыклау, сәләтле балаларга ярдәм күрсәтү, Бөтенроссия һәм халыкара конкурсларда һәм фестивальләрдә катнашу мөмкинлегенә бирү юлы белән ижади ресурсларны даими яңарту.

Халык ижатына ярдәм итүнең комплекслы системасын формалаштырмыйча, әлеге ярдәмчә программада каралган яшь талантларны ачыклау һәм аларга ярдәм күрсәтүдән башка мәдәни хезмәт күрсәтүнең сыйфаты кимү куркынычы, ижат коллективларында халыкның кызыксынуы кимү, мәдәният өлкәсендә белем алуға ихтыяж кимү һәм, нәтижәдә, тармакның кадрлар потенциалын югалту куркынычы туа.

II. Ярдемчә программаның төп максатлары һәм бурычлары. Максатчан индикаторлар һәм аны гамәлгә ашыру нәтижәләгә күрсәткечләре

Ярдәмчә программаның төп максаты-Теләче муниципаль районы территориясендә мәдәният өлкәсендә чаралар оештыру һәм үткәрү.

Әлеге максатка ирешү түбәндәге бурычларны хәл итүне күздә тоту:

- профессиональ коллективлар, башкаручылар һәм авторлар катнашында спектакльләр, концертлар, башка театр-тамаша һәм күргәзмә чаралары үткәрү;

- төрлө консультацияләр эшен оештыру, тематик кичәләр, телдән журналлар, ижади очрашулар циклы, мэгърифәтчелек эшчәнлегенә башка формалары үткәрү;

- төбәк һәм жирле гореф-гадәтләр һәм традицияләр нигезендә массакуләм театральләштерелгән бәйрәмнәр һәм тамашалар, халык күнел ачулары, йолалар һәм ритуаллар үткәрү;

- халыкның төрлө төркемнәренә ялын оештыру, шул исәптән ял һәм бию кичәләре, дискотекалар, яшьләр баллары, карнаваллар, балалар иртәләре, уен һәм башка мәдәни-күнел ачу программалары;

- китапханәләренә һәм музейларның мәдәни-агарту эшчәнлеген үстерү;

- халыкның барлык катламнары арасында укуны популярлаштыру, кулланучыларны жәлеп итү максатыннан викториналар, конкурслар, китапханә чаралары үткәрү;

- истәлекле даталарны, вакыйгаларны яктырту, туган якны өйрәнү материалларын өйрәнү, таныш-белү чараларын үткәрү максатыннан;

- район әһәмиятендәге чараларны оештыру һәм үткәрү, Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсен төбәкара, Бөтенроссия һәм халыкара чараларда тәкъдим итү;

- Теләче муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар булдыру.

Ярдәмчә программаның төп чараларын гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижәләгә индикаторлары исемлегенә 1 таблицада китерелгән.

1 таблица

Ярдәмчә программаны гамәлгә ашыру нәтижәләгә индикаторлары

Индикаторлар	2021	2022	2023	2024	2025
Район мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын арттыру, мең кешегә житкерү	119147	136950	139552	142343	145332
Клуб формированиеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру-процент	17	18	19	20	21
Муниципаль мәдәният учреждениеләренә йөрүләренә саны арту-процент	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1

Ярдэмче программаны гамэлгә ашыру нәтижәләлеге индикаторлары

Индикаторлар	2021	2022	2023	2024	2025
Түләүле чараларда катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру, процент	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
-мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәге чаралар санын арттыру, саны	4700	4747	4794	4840	4888
- музейларга йөрүне арттыру	50	80	120	150	182

III. Ярдэмче чаралар исемлеге

Өлеге Ярдэмче программа кысаларында 1 номерлы кушымта нигезендә түбәндәге чаралар системасы гамэлгә ашырылачак:

- музейда чаралар, район конкурслары үткөрү;
- китапханәләрдә чаралар, район конкурслары үткөрү, китап укуларын популярлаштыру, район халкы арасында фондлар ачу максатыннан;
- клуб учреждениеләрендә чаралар оештыру һәм үткөрү, район конкурслары, шул исәптән балалар һәм яшьләр өчен дә.

IV. Ярдэмче программаны тормышка ашыруның социаль-икътисадый нәтижәләлеге баяләү

Ярдэмче программаны тормышка ашыру үзешчән сәнгать ижатын саклап калу һәм алга таба үстерү, халыкны мәдәният учреждениеләренә күбрәк жәлеп итү өчен шартлар тудыру, традицион халык мәдәниятен, милли горөф-гадәтләрен, йолаларын саклап калу мөмкинлеге бирәчәк.

Ярдэмче программаны гамэлгә ашыру нәтижәләре түбәндәгеләр булачак:

- мәдәният учреждениеләрендә 2021 елда 4803 кешедән 2025 елда 5100 кешегә кадәр түләүле чараларда тамашачылар санын арттыру;
- мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәге чаралар санын 2021 елда 4700 дән 2025 елда 4888 елга кадәр арттыру;
- халыкның барлык катламнары арасында укуны популярлаштыру, кулланучыларны жәлеп итү максатыннан викториналар, конкурслар, китапханә чаралары үткөрү;
- истәлекле даталарны, вакыйгаларны яктырту, туган якны өйрәнү материалларын өйрәнү максатыннан танып-белү чараларын үткөрү.

Ярдэмче программаны гамэлгә ашырганда финанс куркынычлары барлыкка килергә мөмкин:

- программа чараларын гамэлгә ашыруга бер ел кысаларында бюджет акчаларын тулысынча бүлеп бирү белән бәйлә рәвештә, шуның нәтижәсендә планлаштырылган чараларны үтәү күләмнәре үзгәрергә мөмкин;
- өстенлекле проектларда һәм чараларда акча концентрациясе белән бәйлә аерым программа чараларына чыгымнарны арттыру (кыскарту) белән бәйлә, шуна бәйлә рәвештә финанслау күләмнәре аныклана, бу ярдэмче программага үзгәрешләр кертүне таләп итә;
- программа чаралары кысаларында сатып алу каралган товарларның һәм хезмәт күрсәтүләрнең аерым төрләренә бәйләр арту белән бәйлә, бу аерым программа чараларына чыгымнарны арттыруга китерәчәк.

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру» ярдәмче программасына I номерлы кушымта

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру» ярдәмче программасының төп чаралары

№	Атамасы	Жаваплы башкаручылар	Үтәү сроклары	2021	2022	2023	2024	2025
1.1.	<p>Район бәйрәмнәрен, бәйгеләрен оештыру һәм үткәру:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Татар егете” конкурсы; - “Төп йорт килене” конкурсы; - “Татар кызы” конкурсы; - “Нәүрүз”, “Сабантуй”, “Яңа ел” бәйрәмнәре; - “Талантлы яшләр-халкыбыз горурыгы” фестивале - Өлкәннәр көнә, 1941-1945 елларда Бөек Ватан сугышында Жинү көнә, Мәдәният хезмәткәрләре көнә, Әниләр көнә, Өтиләр көнә, инвалидлар декадасына багышланган чаралар; - тематик кичәләр, концертлар, театральнойләштерелгән тамашалар, ял кичәләре һәм башкалар; - бөтенроссия, төбәкара республикакүләм фестивальләрдә һәм конкурсларда: “Созвездие-Йолдызлык”, “Безнең йорт Татарстан”, “Радуга-Салават купере”, “Татар моңы”, “Идел йорт” балалар-яшүсмерләр театр һәм курчак коллективларының төбәкара фестиваль-конкурсы һәм башкалар; - «ТР да дини һәм милли жирлектә конфликтларны иртәрәк кискәтү һәм милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр» программасы кысаларында: - наркотикларга каршы юнәлештәге чаралар; 	<p>Теләче муниципаль районының «Теләче район мәдәният йорты» МБУ (Район мәдәният йорты)</p>	<p>2021-2025 еллар.</p>	<p>83,91 2,00 3,00 1,00 50,5 20,0 5,00</p>	<p>190,00 8,00 7,00 5,00 90,00 40,00 5,00</p>	<p>250,00 9,00 10,00 8,00 98,00 55,00 12,00</p>	<p>250,00 9,00 10,00 8,00 100,00 55,00 10,00</p>	<p>250,00 9,00 10,00 8,00 100,00 55,00 10,00</p>
				1,41	35,00	50,00	50,00	50,00
						2	2	2
						2	2	2

	- патриотик тәрбия буенча чаралар; - коррупциягә каршы юнәлештәге чаралар					2 2	2 2	2 2	2 2
1.2.	Музей чаралары үткөрү: - Мәхмүт Хәсеновның тууына 95 ел тулуга багышланган музей чарасы (2022ел); - көнчыгыш белгече, мөгърифәтче Р. Үтәбай-Кәримнән 90 еллыгына багышланган музей чарасы, (2023 ел); - якташыбыз Ф.Галиевнән 83 еллыгына багышланган музей чарасы (2024 ел); - жырчы Т.Якуповның 79 еллыгына багышланган музей чарасы (2025 ел); - наркотикларга каршы юнәлештәге чаралар; - патриотик тәрбия буенча чаралар; - коррупциягә каршы юнәлештәге чаралар	МБУ «Теләче туган якны өйрөнү музей»	2021-2025 еллар	15,00 10,0 15,00 10,0	15,00 10,0	15,00 10,0	15,00 10,0	15,00 10,0	15,00 10,0
1.3.	Китап һәм уку, район конкурсларында ярдәм итү һәм аны алга этәрү буенча китапханә чаралары үткөрү: - «Елның иң актив укучысы»; - һөнәри остальык район конкурсын уздыру: «Елның иң яхшы китапханәчесе»; - «Гомер көзларегез нурлы булсын», «Тормышыбыз бизәге сез» - Өлкәннәр көне; - «Иң күп укучы эни» - Әниләр көне; - «Сөөкле әниләр өчен» -солдат әниләре белән очрашу (8 март көненә) Чаралар: 1) «Милләтара һәм динара мөнәсәбәтләр һәм Татарстан Республикасында дини һәм милли жирлектә конфликтларны иртә кисегү» программасы кысаларында: - «Без барыбыз да төрле, әмма без барыбыз да бәхеткәләк»; - «Безнән чын милләтсөз-кеше»; - «Республика көне»; - «Халыклар бердәмлегә көне»	«Теләче МК»МБУ	2021-2025 еллар	30,00 2 2 2 2,5 2,5 3	30,00 2 2 2 2,5 2,5	30,00 2 2 2 2,5 2,5	30,00 2 2 2 2,5 2,5	30,00 2 2 2 2,5 2,5	30,00 2 2 2 2,5 2,5 3

<p>2) «2021-2024 елларга хокук бозуларны һәм жинаятьлерне профилактикалау» программасы кысаларында:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Без үз гамәлләребез өчен жавашлы»; - «Асфальтта балалар рәсемнәре конкурсы» - 1 июнь Балаларны яклау көнәнә; - «Иң күп укучы гайлә»; - «Закон буенча яшәргә» <p>3) программа кысаларында:</p> <p>«2021-2024 елларга ТМРда террорчылыкны һәм экстремистлыкны профилактикалау»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Дуслык чикләре белми» - «Чикләрсез милләт» <p>4) «Татарстан Республикасында дәүләт телләрен үстерү» программасы кысаларында:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Тел - ул халык тарихы»; - «Халкыбызның беек байлыгы – аның теле!» <p>«Г.Тукайның туган көнәнә шигырь уку конкурсы»;</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Туган тел көне»; - «Пушкин көне» <p>5) «Халыкны наркотиклаштыруны профилактикалау» программасы кысаларында:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Без саламәт яшәү рәвешә яклы»; - «Без тормышны сайлайбыз»; - «Сәләмәт яшәү рәвешенәң унай яклары» <p>БАРЛЫГЫ:</p>						
		128,91	235,00	295,00	295,00	295,00

«2021-2025 елларга Татарстан
Республикасы Теләче муниципаль
районы мәдәниятен үстерү»
муниципаль программасына
5 номерлы кушымта

**«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
архив эшен үстерү» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның аталышы	«2021 - 2025 елларга Теләче муниципаль районында архив эшен үстерү» (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының Архив секторы
Ярдәмче программаның максаты	Архив эше белән идарә итү гражданныр, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә
Ярдәмче программаның бурычы	Муниципаль район архивы һәм башка архив документларын саклау, исәпкә алу, комплектлау һәм алардан файдалануны тәмин итү
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары	2021-2025 еллар
Еллар һәм чыганаclar буенча бүленеп, Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре	2021-2025 елларда Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән дәүләт программасын финанслауның гомуми күләме 2763,01 мең сум тәшkil итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел – 601,61 мең сум; 2022 ел – 452,20 мең сум 2023 ел – 558,80 мең сум. 2024 ел – 564,20 мең сум. 2025 ел – 586,20 мең сум. Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк
Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын гамәлгә ашыруның көтелгән сонгы нәтижеләре	Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2025 елга кадәр артырга мөмкинлек бирәчәк: архив секторы биналарының архив документларын даими саклауны тәмин итә торган норматив шартларга туры килү дәрәжәсе 88,9 процентка кадәр; архивлар тарафыннан билгеләнгән срокларда, бер ел эчендә кәргән

(елларга хас булган нәтижеләрне бәяләү индикаторлары) һәм аның бюджет нәтижелелеге күрсәткечләре	мөрәжәгатьләрнең гомуми күләмендә 98,3 процентка кадәр тутырылган мөрәжәгатьләр өлеше; иминият күчермәләре булган архивларның уникаль һәм аеруча кыйммәтле документлары өлеше 79,9 процентка кадәр
--	---

I. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сферасының гомуми характеристикасы, шул исәптән ул хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар да

Архивларда саклана торган документларның сакланышын тәэмин итү өчен архив бинасында һәм бүлмәләрендә норматив режимнарны саклау өчен норматив шартлар, шул исәптән оптималь (норматив) режимнар булдыру кирәк. Норматив режимнар - янгышга каршы, сак, температура-дымлылык, яктылык, санитария-гигиена.

Архивлар янгыш куркынычы аеруча зур булган объектлар исәбенә керә, чөнки аларда янучы чыганаclarдагы документлар саклана.

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының архив секторында 1929 елдан 2017 елга кадәр 15 меңнән артык эш саклана. Архивларда сакланучы документлар бик зур социаль әһәмияткә ия, чөнки аларда социаль-хокукий характердагы мәгълүмат бар. Норматив саклау режимнарын үтәмәү нәтижәсендә архив документларын югалту республика граждaннарын хезмәт стажлары, бүләкләүләр, реабилитация һ.б. турында кирәкле мәгълүмат алу мөмкинлегеннән мәхрүм итәргә мөмкин.

Архивларның куркынычсызлыгын, документларны саклауның норматив режимнарын тәэмин итүне аңлап, Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының архив секторы бу юнәлештә максатчан эш алып бара.

Әмма, күрелгән чараларга карамастан, архив документлары хәзерге вакытта аларның сакланышын тәэмин итми торган шартларда торалар.

Россия Федерациясә Гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча дәүләт янгыш күзәтчеләге идарәсә күрсәтмәләре буенча, алга таба янгыш һәм сак куркынычсызлыгын ныгыту таләп ителә. Иң кискен проблемаларның берсе- температура-дымлылык режимын үтәү. Аның 17-19 °С температурасы нормаларында үтәмәве һәм чагыштырмача дымлылыгы 50-55 процент ОСТ нигезендә булуы "Кәгазь чыганаclarда документлар. Дәүләт саклау кагыйдәләре. Техник таләпләр " ОСТ нигезендә булуы документлар картаю процессларын тизләтә. Әлеге режимның үтәлешен тәэмин итә торган кондиционерлау системасы кирәк.

Сакланышны тәэмин итү чаралары системасында документларны саклау мөмкинлеген бирә торган документларның иминият күчермәләре аерым урын алып тора. Моннан тыш, бер үк вакытта булдырыла торган позитив пленкада файдалану фонды аеруча кыйммәтле документларның төп нөсхәләрен кулланудан алуны тәэмин итә диярлек. Архивларда документларны цифрлаштыру күбрәк таратыла, бу документларны янадап торгызу һәм мәгълүматны төп нөсхәләргә мөрәжәгать итмичә генә куллану өчен яңа мөмкинлекләр һәм киң перспективалар бирә. Бу эшне активлаштыру өчен архивларга тиешле техника сатып алырга кирәк.

II. Ярдәмче программаның максаты, бурычлары соңгы нәтижеләрне һәм аны гамәлгә ашыру сроklarын тасвирлау

Ярдәмче программаның максаты-граждaннар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә архив эше белән идарә итү. Әлеге максатны тормышка ашыру Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, комплекттау һәм куллану мәсьәләләрен хәл итүне күздә тотта.

Төп максат, бурычлар, нәтижеләрне бәяләү индикаторлары, шулай ук чаралар киселешендә финанслау күләмнәре кушымтада күрсәтелгән.

Имзалар программасын гамәлгә ашыру срогы - 2021-2025 еллар.

III. Ярдәмче программаны ресурслар белән тәмин итүне нигезләү

Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 2763,01 мең сум тәшкил итә, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел – 601,61 мең сум;

2022 ел – 452,20 мең сум

2023 ел – 558,80 мең сум.

2024 ел – 564,20 мең сум.

2025 ел – 586,20 мең сум.

Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.

IV. Ярдәмче программаның социаль-икътисадый нәтижелелеген бәяләү

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының архив секторында саклана торган Архив фонды документлары 1933 елдан 2017 елга кадәр чорда гражданнарның, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең матди һәм рухи тормышын чагылдыра. Аларда аның барлыкка килү һәм үсешендә хокукый һәм оештыру нигезләре чагылдырылган, республиканың дәүләт үсешен тәмин итү, барлык дәүләт структураларының нәтижелә эшләвен тәмин итү өчен кирәкле белешмәләр тупланган.

Ярдәмче программаны тормышка ашыру дәүләт милке булган әлеге документларның югалу куркынычын киметергә, республиканың тарихи-документаль мирасына һәм мәгълүмат потенциалына дәүләт институтлары, мәдәният, фән эшчәнлеген, гражданнарның мәгълүмат алуга һәм файдалануга конституцион хокукларын тәмин итү, шул исәптән аларның социаль ярдәменә бәйлә мөһимлекләрен хәл итү өчен кирәк булган барлык тискәре нәтижеләр белән зыян китерүне булдырмый калырга ярдәм итәчәк. Ярдәмче программаның социаль нәтижеләре арасында архив бүлекләре хезмәткәрләрен һәм архив документларыннан файдаланучыларның иминлеген арттыру һәм хезмәт шартларын яхшырту да бар.

Ярдәмче программаны тормышка ашыруның иң мөһим икътисади нәтижәсе булып янгынар килеп чыгу нәтижәсендә матди югалтуларны һәм мөһимлекне югалтуларны минималләштерү торырга тиеш. Янгынар, шулай ук архив бүлекләре биналарының һәм милкенең саклау куркынычсызлыгы дәрәжәсен арттыру тәмин ителәчәк.

Ярдәмче программа Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты архив бүлегенә эшчәнлегендә стратегик максатына ирешүгә (Татарстан Республикасы Архив фонды документларын һәм гражданнар, жәмгыять, дәүләт мәнфәгатьләрендә башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм куллануны тәмин итү) юнәлдерелгән.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру мөмкинлек бирәчәк:

документларны саклау өчен уңай шартлар тудырырга;

документларның төп нөсхәләрен югалткан яисә зарарлаган очракта, документлы мәгълүматны саклап калу максатларында уникаль һәм аеруча кыйммәтле документларның иминият фонды төзүгә;

күрсәтелә торган дәүләт хезмәтләрендә нәтижелелеген һәм сыйфатын арттырырга, архив документларында булган мәгълүматтан файдалану мөмкинлеген киңәйтүгә.

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында архив эшен үстерү» ярдәмче программасына 1 номерлы кушымыта

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында архив эшен үстерү» ярдәмче программасының төп чаралары

№	Атамасы	Жаваплы башкаручылар	Финанслау күләме еллар буенча, мең сум				
			2021	2022	2023	2024	2025
Төп чара: Архив эше өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру							
1.	Архив бинасында янгынга каршы, сак, температура-дымлылык, яктылык һәм санитар-гигиена режимнарын тәмин итү	Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты	150	50,00	58,80	64,20	65,00
2.	Халыкка музей хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә архив бүлгегә эшчәнлеген тәмин итү	Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты	451,61	402,20	500,00	500,00	521,20
БАРЛЫГЫ			601,61	452,20	558,80	564,20	586,20
НИБАРЫ			2763,01				